Correctievoorschrift VMBO-KB

2013

tijdvak 2

geschiedenis en staatsinrichting CSE KB

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Beoordelingsmodel
5 Inzenden scores
6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.
Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.
Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:
1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.

4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommitteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommitteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;

3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB
a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 57 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:
- De vakinhoudelijke argumenten waarvan sprake is in de algemene regel 3.3 moeten voor het vak geschiedenis en staatsinrichting afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijk verantwoorde publicaties.
- Indien in een antwoord 'voorbeeld van een juist antwoord' staat, bevat het antwoord **voorbeelden** van juiste antwoorden. Het is **geen** opsomming van alle denkbare juiste antwoorden.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Staatsinrichting van Nederland

1 **A**

2 **D**

3 **maximumscore 1**
liberalisme/liberale stroming

4 **maximumscore 1**
In de laatste regel gaat het over kiesrecht/stemrecht.

5 **maximumscore 1**
Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):
- (Aletta) Jacobs
- (Wilhelmina) Drucker

6 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat de foto na 1918/vanaf 1919 genomen moet zijn, omdat vrouwen pas daarna (actief) kiesrecht kregen.

7 **maximumscore 2**
Voorbeeld van een juist antwoord is:
- onderdeel van de foto (één van de volgende): 1
  - De huizen zijn kapot/onbewoonbaar/dichtgetimmerd.
  - Er ligt overal vuilnis/het is onhygiënisch.
- Dat kan gebruikt worden door socialisten, omdat zij de leef-/woonomstandigheden (van arbeiders) willen verbeteren / willen laten zien hoe slecht de leef-/woonomstandigheden (van arbeiders) zijn 1

8 **maximumscore 2**
Bij partij 1 hoort c (= rooms-katholieken).
Bij partij 2 hoort b (= protestanten).
Bij partij 3 hoort d (= socialisten).

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

9 **A**

10 **maximumscore 2**
- persoon 1 (= een lid van de Tweede Kamer) 1
- persoon 2 (= een minister) 1

11 **maximumscore 1**
Eerst 3, dan 1, dan 2, en ten slotte 4.

Opmerking
Er is maar één juiste volgorde.

12 **maximumscore 1**
Het Kamerlid wil gebruikmaken van het recht van initiatief/het recht om een wetsvoorstel in te dienen.

13 **C**

14 **A**

15 **maximumscore 2**
Voorbeeld van een juist antwoord is:
- Argument voorstander (één van de volgende): 1
  - De invloed van het volk op de politiek wordt groter / Nederland wordt democratischer / de inspraak van de burger wordt vergroot.
  - De burger kan actief deelnemen aan het politieke debat.
  - Een referendum vergroot de band tussen burger en politiek / verkleint de kloof tussen politiek en bevolking.
- Argument tegenstander (één van de volgende): 1
  - Het is een tijdrovende/kostbare aangelegenheid / het is onmogelijk de hele bevolking bij alle politieke vraagstukken te betrekken.
  - (Gekozen) volksvertegenwoordigers kunnen veel beter oordelen over het algemeen belang / zijn gekozen om namens ons besluiten te nemen.
  - Onderwerpen voor een referendum zijn (vaak) te complex (voor gewone burgers).

Historisch overzicht vanaf 1900

16 **C**

17 **maximumscore 2**
- bewering 3 (= liet Belgische vluchtelingen toe) 1
- bewering 5 (= voerde een distributiesysteem met bonkaarten in) 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

18 **maximumscore 1**

kaart: 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

gevolg:

- Het Russische front is verdwenen.
- Er is geen sprake meer van een tweefrontenoorlog.
- De strijd verschuift naar het westfront.

Opmerking

Alleen als na 'kaart 2' een juist gevolg genoemd wordt, mag 1 scorepunt worden toegekend.

19 **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

- Burgers voelden zich aangetrokken tot de (eenvoudige) oplossingen van (de crisis door) Hitler.
- De gematigde partijen kregen de schuld van de crisis/de werkloosheid / konden de problemen niet oplossen.

20 **B**

21 **maximumscore 2**

1 = onjuist
2 = juist
3 = juist
4 = juist

indien vier antwoorden juist	2
indien drie antwoorden juist	1
indien minder dan drie antwoorden juist	0

22 **C**

23 **maximumscore 1**

1 = Tweede Wereldoorlog
2 = in het begin

Opmerking

Alleen als beide antwoorden juist zijn, mag 1 scorepunt worden toegekend.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

24 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat de oproep past bij totale oorlog, omdat alles/iedereen (niet alleen het leger) ondergeschikt wordt gemaakt aan de oorlogvoering / bij de oorlog betrokken/ingeschakeld wordt / een belangrijke rol speelt.

25 **maximumscore 2**
Bij afbeelding 1 hoort begrip b (= indoctrinatie).
Bij afbeelding 2 hoort begrip d (= razzia).
Bij afbeelding 3 hoort begrip a (= deportatie).

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

26 **C**

27 **B**

28 **maximumscore 2**
Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):
- doel: steden; reden: om het moreel van de Duitsers te breken / wraak te nemen op Duitse bombardementen
- doel: (wapen/munitie)fabrieken/industrie; reden: om de (wapen)productie te hinderen
- doel: olieopslag / energievoorraden / voedselopslag / stuwdammen (logistieke doelen); reden: om de bevoorrading van het leger/de steden lam te leggen
- doel: spoorwegen / verkeersknooppunten / bruggen; reden: om (militair) transport onmogelijk te maken
- doel: militaire versterkingen; reden: om de Duitse verdediging zwakker te maken

per juiste combinatie 1

29 **maximumscore 1**
Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):
- Wegens gebrek aan (volwassen) soldaten werd iedereen die kon vechten ingezet, dus ook kinderen.
- Jonge kinderen waren door propaganda/indoctrinatie/Hitlerjugend beïnvloed / opgeroepen mee te vechten.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

30 **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

- Hiermee kon de wanhoop / naderende nederlaag van het Duitse leger worden aangetoond (zelfs kinderen moesten worden ingezet).
- Hiermee kon het vijandbeeld over de Duitsers worden versterkt (zelfs de kinderen werden opgeofferd).

31 **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord is:
Het gaat waarschijnlijk om een collaborateur, omdat de neergeschoten man een Nederlandse SS-er was/een Nederlander was die bij de SS zat/samenwerkte met de Duitsers.

32 **maximumscore 1**

Eerst 2, dan 3, vervolgens 1 en ten slotte 4.

Opmerking
Er is maar één juiste volgorde.

33 **A**

34 **D**

35 **C**

36 **maximumscore 3**

	afbeelding	omschrijving
Churchill	3	c
Chroesjtsjov	2	b
Kennedy	1	d
Stalin	4	a

indien acht of zeven antwoorden juist	3
indien zes of vijf antwoorden juist	2
indien vier of drie antwoorden juist	1
indien minder dan drie antwoorden juist	0

37 **D**

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

38 **maximumscore 1**

Uit het antwoord moet blijken dat de foto gemaakt is in West-Berlijn, omdat (één van de volgende):

- de wachttoren in Oost-Berlijn/achter de muur in Oost-Berlijn staat.
- de muur in de Sovjetzone/Oost-Berlijn als bezettingszone van de Sovjet-Unie staat.
- de namen/gedenkstenen van de (Oost-Duitse) slachtoffers/ vluchtelingen aan de Westelijke kant van de Muur zijn aangebracht.
- er graffiti aangebracht is aan de westelijke kant van de Muur (en dat was niet mogelijk/toegestaan aan Oost-Berlijnse kant).

Opmerking
Alleen als na 'West-Berlijn' een juiste toelichting volgt, mag 1 scorepunt worden toegekend.

39 **maximumscore 1**

secularisatie/ontkerkelijking/deconfessionalisering

40 **maximumscore 2**

Bij tekst 1 past begrip a (= globalisering).
Bij tekst 2 past begrip c (= multiculturele samenleving).
Bij tekst 3 past begrip d (= verzorgingsstaat).

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

41 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

- gebeurtenis 1
  Het is terecht dat deze gebeurtenis in het Historisch Overzicht staat, omdat het Verdrag van Versailles wordt gezien als het (definitieve) einde van de Eerste Wereldoorlog / een (belangrijke) oorzaak voor (het uitbreken van) de Tweede Wereldoorlog.
- gebeurtenis 2
  Het is terecht dat deze gebeurtenis in het Historisch Overzicht staat, omdat Gorbatsjov (indirect door zijn politiek van glasnost en perestrojka) mede een einde heeft gemaakt aan de Koude Oorlog / (onbedoeld) heeft bijgedragen aan de ineenstorting van de Sovjet-Unie (als wereldmacht).
- gebeurtenis 3
  Het is terecht dat deze gebeurtenis in het Historisch Overzicht staat, omdat hierdoor een einde kwam aan de Tweede Wereldoorlog / het gebruik van de atoombom een periode van dreiging met atoomwapens/de Koude Oorlog inleidde.

Opmerking
Alleen als na een keuze voor een gebeurtenis een juiste, historische verklaring gegeven wordt, mag 1 scorepunt worden toegekend.

42 D

43 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

- De laatste decennia zijn er veel/steeds meer mensen in Nederland komen wonen die oorspronkelijk niet uit Nederland kwamen.
- De ervaring/het gevoel is dat er sprake zou zijn van een sterk gemengde bevolking (van ras en geloof)/een 'multiculturele samenleving'.
- Er zijn soms spanningen tussen groepen Nederlanders die al langer in Nederland wonen en groepen Nederlanders die nog niet zo lang in Nederland wonen.
- problemen in/met de Europese Unie (leiden tot toenemend nationalisme)
- gevolgen van globalisering

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

44 maximumscore 3

Bij afbeelding 1 hoort periode B (= 1925-1950).
Bij afbeelding 2 hoort periode C (= 1950-1975).
Bij afbeelding 3 hoort periode B (= 1925-1950).
Bij afbeelding 4 hoort periode D (= 1975-2000).
Bij afbeelding 5 hoort periode B (= 1925-1950).

indien vijf antwoorden juist	3
indien vier antwoorden juist	2
indien drie antwoorden juist	1
indien minder dan drie antwoorden juist	0

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 21 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

bron 1	naar: E. Kloek, Kenau, de heldhaftige zakenvrouw uit Haarlem (1526-1588), Utrecht 2001, pag. 85.
bron 2	http://limpingmessenger.files.wordpress.com/2009/11/kiesrecht.jpg
bron 3	http://www.bronnenuitamsterdam.nl/weergave.asp?ID=42
bron 4	http://www.parlement.com/9291000/biof/01361
bron 5	naar: http://www.nrc.nl/nieuws/2011/07/06/initiatiefwetsvoorstel-pvda-laat-asielkinderen-na-acht-jaar-hier-blijven/
bron 6	naar: http://www.cgb.nl/oordelen/oordeel/225135/de_droomplaats_noord_kinderopvangservice_b_v__maakt_verboden_onderscheid_op_grond_van_chronische_ziekte_door_een_vrouw_met_astma_geen_nieuwe_arbeidsovereenkomst_aan_te_bieden_
bron 7	naar: J. Keegan, De Eerste Wereldoorlog, 1914-1918, Amsterdam 2006, pag. 28.
bron 8	eigen beheer Cito/CvE
bron 9	http://www.wolfsonian.org/explore/collections/ganz-deutschland-h%C3%B6rt-den-f%C3%BChrer-mit-dem-volksempf%C3%A4nger-all-germany-hears-f%C3%BChrer
bron 10	eigen beheer Cito/CvE
bron 11	naar: B.L. Hart (red.), Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, foto's, feiten en figuren deel 4, Antwerpen z.j., pag. 1617.
bron 12	afbeelding 1 en 3: ISHS, How was it humanly possible? A study of perpetrators and bystanders during the Holocaust, Jeruzalem 2002, pag. 15 en 124. afbeelding 2: http://www.jhm.nl/beeld/HS/presentatie/1._Razzia.jpg
bron 13	naar: R. Woolderink, Raalte in oorlogstijd '40-'45, Doetinchem 1986, pag. 108.
bron 14	eigen beheer Cito/CvE
bron 15	naar: B.L. Hart (red.), Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, foto's, feiten en figuren deel 6, Antwerpen z.j., pag. 2294-2295.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

bron 16	B.L. Hart (red.), Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, foto's, feiten en figuren deel 6, Antwerpen z.j., pag. 2413.
bron 17	naar: R. Woolderink, Raalte in oorlogstijd '40 - '45, Doetinchem 1986, pag. 75.
bron 18	eigen beheer Cito/CvE
bron 19	A.F. Manning e.a. (red.), Onze jaren 45-70, Amsterdam 1972, pag. 3033.
bron 20	afbeelding 1: http://www.answers.com/topic/john-f-kennedy-large-image afbeelding 2: http://www.answers.com/topic/nikita-khrushchev-large-image afbeelding 3: http://winstonchurchill-quotes.com/wp-content/uploads/2010/07/3535_0609 recordings.jpg afbeelding 4: http://www.resumendehistoria.com/2011/10/fotos-jose-stalin.html
bron 21	http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/32/BerlinerMauer1985.jpg
bron 22	tekst 1 naar: W. Ellwood, De feiten over globalisering, Den Haag 2003, pag. 9. tekst 2 naar: http://archief.marokko.nl/ramadan_festival/index.php/agenda-552-Het_vieren_van_het_suikerfeest_samen_met_Nederlandse_kinderen.html tekst 3 naar: http://www.wwb-uitkering.nl/Hoe_krijg_ik_werkloosheidsuitkering
bron 23	afbeelding 1 en 2: J. Constant (red.), Documentaire 20e eeuw. Kroniek en aanzien van onze tijd, Zwolle 1993, pag. 578 en 830. afbeelding 3: http://www.theatlantic.com/infocus/2011/06/world-war-ii-before-the-war/100089 afbeelding 4: T. Flemming, Die Berliner Mauer. Grenze durch die Stadt, Berlijn 1999, pag. 71. afbeelding 5: http://www.theatlantic.com/infocus/2011/07/world-war-ii-pearl-harbor/100117

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.